

Hyödytön, riittävä vai välttämätön? Ideologiset dilemmat ilmastomielenosoitusten vaikuttavuuden ja demokraattisen merkityksen neuvottelussa

Krista Keränen krista.keranen@tuni.fi

Melisa Stevanovic melisa.stevanovic@tuni.fi

Teija Ahopelto teija.ahopelto@tuni.fi

Simon Magnusson, simon.magnusson@sh.se

Ilmastomielenosoituksista on tullut näkyvä mutta kiistanalainen osa julkista elämää: aktivistit keskeyttävät arjen rutiineja lisätäkseen tietoisuutta ilmastokriisistä, mutta samoja toimintatapoja arvostellaan usein epäkohteliaina, turhina, liiallisina tai haitallisina. Protestia koskevat julkiset kohtaamiset tarjoavat siksi kiinnostavan kohteen sen tarkasteluun, miten ilmastotoiminnan oikeutusta neuvotellaan arkisessa vuorovaikutuksessa. Tässä esitelmässä kysymme, miten häiritsevää protestia tällaisissa tilanteissa arvostellaan ja puolustetaan. Aineistona on raakaleikkausversio dokumenttiaineistosta *Kapina elämän puolesta*, jota analysoidaan diskursiivisen sosiaalipsykologian näkökulmasta hyödyntäen erityisesti tulkintarepertuaarin (Potter & Wetherell, 1987) ja ideologisen dilemman (Billig ym., 1988) käsitteitä.

Analyysi osoittaa, että häiritsevää protestia koskevat väittelyt rakentuvat vastakkaisten mutta toisiinsa kietoutuvien tulkintarepertuaarien varaan. Kansalaiset kuvaavat protestia yhtäältä mitättömäksi, triviaaliksi tai turhaksi — pelkäksi “kadulla seisomiseksi” planetaarisen kriisin edessä — ja toisaalta jo valmiiksi hyvin näkyväksi, jopa liiankin näkyväksi. Aktivistit puolestaan puolustavat häiriötä tehokkaana välittyneenä toimintana, jossa häiriö tuottaa näkyvyyttä, keskustelua ja mahdollista poliittista painetta, mutta korostavat samalla rajallisia resurssejaan ja vaatimattomia toimintamahdollisuuksiaan. Nämä repertuaarit tulevat merkityksellisiksi kahdessa toistuvassa väittelykulussa. Ensimmäisessä kansalaiset arvostelevat protestin epäkohteliaisuutta tai hyödyttömyyttä, ja aktivistit vastaavat siirtämällä onnistumisen kriteerin suorasta maailman pelastamisesta tietoisuuden lisäämiseen. Toisessa aktivistit kuvaavat toimintansa pieneksi ja aliresursoituksi, kun taas kansalaiset vastaavat heidän jo saaneen laajaa julkisuutta. Näin molemmat osapuolet liikkuvat dilemmaattisesti suhteutuvien kantojen välillä: protestia käsitellään sekä tehottomana että liian tehokkaana, sekä välttämättömänä että riittämättömänä.

Tulokset osoittavat, kuinka protestin oikeutusta neuvotellaan tehokkuutta, näkyvyyttä ja suhteellisuutta koskevien epävakaiden arvioiden kautta. Jäljittämällä näitä dilemmaattisia siirtymiä tilanteisessa vuorovaikutuksessa tutkimus osoittaa, miksi häiritsevää protestia koskevat väittelyt voivat niin helposti juuttua paikoilleen: sekä kritiikki että puolustus liikkuvat muuttuvien kriteerien välillä, jolloin yhteistä perustaa toiminnan oikeutuksen, liiallisuuden tai riittämättömyyden arvioimiselle on vaikea löytää.